

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תשא — פורים קטן

גליון כד (רכג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ ל נ ל ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

אם בגדי כהונה נקראים כלי שרת ד
 בדקדוק הלשון השונה פרקו מאה פעמים ו"אחד ו"אחת" ד
 כמה חדשים הי' משה בסוף ו
 דהולד נהי' יורש מיד כשנולד ו
 ארון כפורת וכרובים אם הם דבר אחד (גליון) ו
 בטחון בהשם ט
 דכל ימי החנוכה לא נקראים "זאת" חנוכה יג
 בלאור הפלוגתא אי ימי חנוכה הם מציאות אחת או -
 נפרדים (גליון) יד
 טעם על עשיית פרוכת על הארון הקודש (גליון) טו
 הסברא שצמצום כפשוטו (גליון) טו
 סיום בשלילת החטא נחשב גם לסיום בדבר טוב טז
 אם ישנו האיסור בבגדי כהונה משום "לא תעשו אתי" טז
 ההפרש בין השראת השכינה דמ"ת להשראה שבמשכן יז
 בגדי כהונה אם יש עליהם הלאו דלא תעשון יח
 בגדי כהונה האם הם כלי שרת יט
 עשיית הארון (גליון) כ
 דשמו של האדם אינו רק להזולת כב

נ ג ל ה

בפרש"י ונפלינו אני ואמך וגו' כב
 אם אין המכרך מחויב בברכה דצריך השומע לענות אמן כג
 בקשת צרכיו בשבת ר"ח (גליון) כד
 מנין הי' מקנה למצרים במכת ברד (גליון) כד

ח ס י ד ו ת

טמטום הלב אצל בינוני כה
 בענין הנ"ל כו
 דלקח להאריז"ל ס' או (ע') פ' שנה לגלות ענין שראה -
 בשינת צהרים דשבת לג
 הקולות ולפידיים דמ"ת לג

ש ל ח ו ת

בזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף (גליון) לד
 בענין הנ"ל כו
 אם התוארים "משכן" ו"מקדש" צתחלפים זב"ז כז

תביעת מאת הקב"ה על ביאת משיח כז.

ש ו נ ת

הערות ללקולו"י אגרות כח.

ה י ו ם י ו ם

הערות ללוח היום יום ל

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש תצוה ש.ז. איתא וז"ל [ובפרט אז אויף די בגדי כהונה געפינט מען ניט דעם איסור פון "לא תעשון אתי" - "בית תבנית היכל כו"י", דעריבער איז מעגלעך אז איינער האט פאר זיך געמאכט א תכשיט וואס איז ענלעך צום ציץ.

ואפילו את"ל אז עס איז זע דא בזה דער איסור פון "לא תעשון אתי" קען דאך זיין אז אן אינו יהודי האט דאס נאכגעמכט [עכ"ל].

אולי אפשר להסביר הספק שיש בשיחה לשיטת המאירי אם יש איסור בציץ של "לא תעשון אתי" או לא ובהקדם:

המאירי סובר שהאיסור של "לא תעשון אתי" הוא, לא רק הכלים המנויים בגמ' במס' ע"ז מג. ושאר הפוסקים, אלא "מאחר שכל כלי שרת נאסרו מלא תעשון אתי...". (לשון המאירי במס' ע"ז מב, ב. ד"ה דין וראה שם בהגהות) ר"ל כל מה שנקרא כלי שרת נאסר מצד "לא תעשון אתי".

ואם בגדי כהונה כולל הציץ נקראים כלי שרת מוצאים מחלוקת ראשונים, שיטת התוס' (קידושין נד, א. ד"ה בכתנות) שבגדי כהונה נקראים כלי שרת והריטב"א שם סובר שלא (צוין באנציקלופדיא תלמודית ערך בגדי כהונה).

לכן מובן הספק כיון שלא יודעים איך יהי' שיטת המאירי בזה אם בגדי כהונה נקראים כלי שרת כמו התוס' או לא כמו הריטב"א.

שלמה הכהן טוויל
- תות"ל 770 -

ב. בלקו"ש ז' אדר ש.ז. הערה 45 (בענין "אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד"): "להעיר משתי הלשונות כזה: ואחד, ואחת - אף דכפשוטו תלוי הקאי על "מי ששונה" או על "הפעם" (ראה תניא ספטי"ו) - וע"ד פרש"י בספר התורה "הזה - הזאת" (נצבים כט, כ) - אבל זה גופא טעמא בעי. ואכ"מ".

והנה הפירוש "כפשוטו" שבהערה, דלשון "ואחד" קאי על "מי ששונה" לכאורה דורש ביאור, דאיך אפשר להחיל את מספר הפעמים על האדם השונה, דאיך נאמר שמאה הם הפעמים, ואחד הוא השונה? והדמיון לרש"י בנצבים ג"כ דורש ביאור לכאורה, כי שם קאי או על "ספר" שהוא ל' זכר או על "תורה" שהיא ל' נקבה, ששניהם הם שמות של אותו הדבר (ספר התורה),

ואילו כאן "השונה" ו"הפעם" הם ב' דברים נפרדים.

ועוד זאת: אפילו אם נשוה את הענין כאן לפרש"י נצבים, מסתבר לכאורה לחלק אם קאי על "הפרק" (שהוא ל' זכר) או על "הפעם". וגם זה דוחק, כפשוט.

ולכאורה מסתבר גם לבאר, בהקדם הידוע שבלשון הקודש יש כמה שמות עצם יוצאים מן הכלל, דאף שהם בלשון זכר מ"מ בל' רבים הם כמו לשון נקבה (וכן להיפך), לדוגמא: שולחן הוא ל' זכר ומ"מ הריבוי הוא שולחנות ולא שולחנים. וכך בלוחות. לוח הוא ל' זכר אבל הריבוי הוא נקבה. וכאן מצאנו שינוי בין לשון תורה ללשון חכמים. בלשון תורה גם הרבים של לוחות (למשל) נשאר ל' זכר, היינו ששמות התואר ללשון רבים כזה הם בלשון זכר, ולכן כתוב "לוחות הראשונים" (ולא הראשונות), משא"כ בלשון חכמים, אגב השינוי בשם העצם ברכים מזכר לנקבה משתנה גם שם התואר, וכלשון המורגל (לוחות ראשונות" (וראה לקו"ש ח"י"ט ע' 106 הערה 2).

ולפי הנחה זו, שזהו חילוק בין לשון תורה ללשון חכמים, אולי יש לבאר גם בעניננו. כי הנה תיבת "פעם" גם היא מן היוצאים מן הכלל, שאין אומרים "פעמות" אלא "פעמים", כאילו הוא לשון זכר. ומטעם זה מצינו בחז"ל (ע"ד הנ"ל) לשון "פעמים אחרים" (ראה רש"י לבמות סג, א ד"ה זאת). ואם כן אפשר לומר בעניננו (במרז"ל בשונה פרקו ק"א פעמים), שאגב גררא שהובא לפני"ז מאה פעמים (שהוא "כעין" ל' זכר) לכן גמרו חז"ל בלשון "ואחד" (אף שקאי על "הפעם"), ולגירסא "ואחת" לא ס"ל כן. [גם יש להעיר מפתגם האבן עזרא הידוע, "כל שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהנ". ועיין שיחת ש"פ תרומה ש.ז. בענין "בית"].

גם יש לדייק במה שציינ לעיין בתניא ספט"ו, בהשקפה ראשונה נראה שכוונתו להוציא פירוש זה ("כפשוטו") מתניא שם, דכשהביא לשון חז"ל "מי ששונה כו"ו" כתב "ואחד", ואח"כ כשמדבר על הפעם כתב "ואחת" אבל לכאורה זה דוחק. [ואולי כוונתו לציין להערות ותיקונים בתניא שם, ששם הובא שקו"ט בב' לשונות אלה].

ושמא יש לתרץ שאלה אחת בחברתה, כי לא קאי כאן בפירוש "כפשוטו" ע"פ הדקדוק [ולהעיר ממכתב אדמו"ר הרי"צ באגרות קודש שלו כרך ז' ע' קמב ואילך], אלא ע"פ חסידות, דהיינו אם הפעם הק"א עצמה רק היא נעלית שלא בערך מהקודמים ("חפצא") או שזה פועל שינוי גם באדם ("גבראי"), וזהו מה שציינ לתניא שם, דאפשר ללמוד שם ב' פירושים אלה. ועצ"ע.

הרב משה ישראלי

- ברקלין נ.י. -

ג. בלקו"ש ז' אדר ש.ז, בתחלתו בהערה ר"ל דגם זה שסובר שיום ששמו משה בים סוף ה"ה ו' סיון, אע"פ שלדעתו יל"פ "משבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי" דהיינו כפשוטו, אך מכיון שלר' חנינא בר פפא עכצ"ל דשנה מעוברת היתה, והרי אין לומר שמחלקותם הוא בדבר שבמציאות, ע"כ נראה דלכו"ע היתה שנת העיבור. וחשבוך ג' חדשים לפ"ז, היינו מכיון שהיו ד' חדשים חסר יומיים, וכמ"ש בשוה"ג שם. וממשיך, דאפילו את"ל דוחק הוא לומר כן, הרי דוחק יותר לומר דפליגי במציאות. עכת"ד.

ולכאורה יל"ע, [נוסף ע"ז שבין כך וכך פליגי במציאות - באיזה יום שמוהו בסוף - כ"א ניסן או ו' סיון,] האיכא כמה גדולים דסברי, ד"במה שהי' בזמן הקודם ואין בידינו לברר הדבר, יתכן שיהיו חלוקים וכ"א יאמר כפי מה שקיבל מרבותיו" (לשון השד"ח - כללים מע' מ' כלל קס"ד (ס"ע 1090). ואילו רוב ד' חדשים בפשטות ה"ה, וכפי שמוכרחים לומר לרחב"פ, דמחשב רובו של חודש ככולו.

ואגב, דלפ"ז צ"ל דהא ד"הות מיעברא כי' תלתא ירחי מעיקרא", ג"ז ככ"ח יומי בנוסף על תלתא ירחי, דאל"כ אין הצפינתו יותר מג' ירחים, דהיינו יותר מט' ירחים משהחזירה עמרם. וק"ל.

* * *

בשיחה הנ"ל בסק"ג בסוגריים לענין זה שהולד הוא מציאות תיכף משנולד, מוסיף "און שוין דעמאלט איז ער א יורש ע"פ תורה, יורש הכל".

ולהעיר מתוס' נדה מ"ד ע"א ד"ה איהו, דאף עובר (משנעקר לצאת) נוחל ומנחיל. הובא בתו"ט שם (פ"ה מ"ד ד"ה ונוחל).

הרב לוי יצחק ראסקין
- ברוקלין נ.י. -

ד. בהערות וביאורים אהלי תורה גליון רכא הערה א' הביא הרב א.י.ב.ג. מש"כ הערוך לנר סוכה דף נ' ע"ב ד"ה ועשית, שבליאר שם הטעם שהרמב"ם בהל' בהב"ח לא כתב בנוגע לעשית הארון כרובים וכפורת, משום דהם מחמשה דברים שגנזם יאשיהו ועתידה להתגלות, במילא אין צורך עשי' לעתיד.

והקשה הרב הנ"ל, וז"ל: "משמן המשחה דהא גם זה נגנז ולא יצטרכו לעשות אחר לעתיד, ולמה הביא הרמב"ם דינכי עשיתו בהל' כלי המקדש, ועוד דלכאורה אכתי יש נפק"מ אם

ישבר הארון דנדע איך לעשותו? ". והרב הנ"ל נשאר בקושיא על הערוך לנר.

כנראה אישתמיט מהרב הנ"ל מקרא מפורש בתוהה פ' כי תשא (ל, לב-לג), שנאמר "ובמתכנתו לא תעשו כמהו... איש אשר ירקח כמהו... ונכרת מעמיו". וא"כ אף דלא יצטרכו לעשותו מחדש לעתיד לבוא, מ"מ בעינן לידע כיצד עשה משה, כדי לידע מתי חייב על הלאו של במתכנתו לא תעשו כמהו.

והלא כיון דציין להרמב"ם בהל' כלי המקדש, וכוונתו למש"כ שם פ"א ה"ב "וככה עשהו משה רבינו במדבר... ", והרי לפני זה (בתור הקדמה להלכות כלי המקדש והעובדים בו) כתב הרמב"ם, "יש בכללן ארבע עשה מצות... ב) שלא לעשות כמוהו".

ויותר יש להפליא, דהרי דבריו מיוסדים על לקוטי שיחות דש"פ תרומה ש.ז. ובהערה 29 כותב כ"ק אד"ש: "ובמנ"ח מצוה צה לאחר שמקשה על הרמב"ם מדוע לא הזכיר הצורה של הארון אף שהזכיר שמן המשחה, כתב "ואף דשמן המשחה נ"מ דאסור לעשות במתכונתו הא גם ארון אסור לעשות כמו היכל דוגמת היכל ואפשר דארון הוא עם הכרובים כלי א' ואם כן כרובים בלא"ה אסור לעשות כמבואר שם במצות לא תעשון אתי וארון בלא כרובים אין איסור ואפשר דמותר. וצ"ע".

א"כ איך לא ראה שקושייתו על הערוך לנר הקשה המנ"ח, ותירץ כפי מה שתירצית.

* * *

מה שהקשה הרב הנ"ל "דלכאורה אכתי יש נפק"מ אם ישבר הארון דנדע איך לעשותו".

לפענ"ד (ובל' הערוך לנר הנ"ל שאליו ציין) אפילו הילכתא למשיחא לא הוי.

דלא מסתברא כלל שצריכים לחוש שח"ו ישבר הארון! קרוב לאלף שנה, למרות כל הטלטולים וכו', נשאר הארון בשלימותו. וידוע סיפור המובא בנ"ך (שמואל ב, קאפיטל ו, ו), וקורין אותו ג"כ להפטורת פ' שמיני, "ויבאו עד גרן נכון וישלח ע"ה אל ארון האלקים ויאחז בו כי שמטו הבקר. ויחר אף ה' בעזה וגו' ". ואמרו חז"ל (סטוה לה, א) עה"פ בדברי הימים א' קאפיטל יג, ט: "ויבאו עד גורן כידון וישלח עוזא את ידו לאחוז את הארון, אמר לו הקב"ה עוזא נושאיו נשא עצמו באויר ונשמטו הפרים מתחתיו קרב עוזה לסומכו."

ודוקא לעתיד לבוא, אחרי שיתגלה הארון (שנגנז) בשלימותו, האם יש אפ"י הו"א לחוש שאולי ישבר הארון?!

לפענ"ד חשש כזה, הוא נגד שכל הפשוט.

* * *

הרב הנ"ל ממשיך שם לומר בנוגע למחלוקת רש"י והרמב"ן שביאר כ"ק אד"ש בלקו"ש הנ"ל בנוגע אם הארון ענין בפ"ע והכפורת כלי בפ"ע או הוי דבר אחד, ובהשיחה הביא כ"ק אד"ש כמה נפק"מ בינייהו.

ולהרב הנ"ל יש עוד נפק"מ והוא ד"ע"י ג"כ בסנהדרין פא,ב, דגונב כלי שרת קנאין פוגעין בו, ואפ"ל דנפק"מ גם בזה, דאם גונב רק הכפורת בלי הארון אם יש בו דין הנ"ל, דאי נימא דכפורת הוה כלי מצ"ע שייך בדין הנ"ל, אבל אם הוא דבר אחד עם הארון נמצא דלא גנב כל הכלי, ולא שייך עונש הנ"ל."

לפענ"ד נראה דא"א לומר נפק"מ זה. דאיפה כתוב דחייב רק כשגנב כל הכלי. בפשטות נלפענ"ד דחייב גם כשגנב חלק מהכלי.

דז"ל בתר טעמא. דעיין במאירי על המשנה דסנהדרין הנ"ל, דלשון המשנה הוא "הגונב את הקסוה", וכגמ' ביארו דל' קסוה היינו כלי שרת. וביאר המאירי הטעם דהמשנה נקט לשון "קסוה" ולא לשון "כלי שרת", "ומפני שהוא קרוב לגנבו שהוא כעין שבט קצר תפש בו את הענין והוא הדין לאחרים".

ובחמרא וחילי שם הוסיף בזה וכתב, "והר' יונתן ז"ל כתב וז"ל הם קנים שמעמידים תחת לחם הפנים כדי שלא יתעפש ואם על הקנים ענש מיתה בידי קנאים ק"ו על שאר כלי שרת שהם מעולים ודמיהם יקרים."

ובפשטות נראה מהנ"ל דחייב גם כשגנב אפ"ל רק קן א' מהכ"ח קנים. ואם על קן א' חייב, כ"ש וק"ו שחייב לד"ה כשגנב הכפורת בלי הארון, או הארון בלי הכפורת (אפילו אם נסבור (כשיטת הרמב"ן) שהכפורת הוא חלק של הארון ואינו כל כלי בפ"ע).

וע"ד דנראה דאפ"ל לפי הצפ"נ (מובא בלקו"ש הנ"ל) דדעתו דאין להארון דין כלי שרת, מ"מ נלפענ"ד דמודה דחייב כשגנב הארון לבד, אף שבגמ' וברמב"ם (הל' סנהדרין פ' יח ה"ו) הלשון הוא הגונב "כלי שרת", דסוף סוף גנב דבר השייך לביהמ"ק.

(ולהעיר מהמב"ן עה"ת במדבר ד,כ, עה"פ ולא יבאו לראות כבלע את הקודש, שבגמ' דסנהדרין הנ"ל דרשו זה לרמז לגונב כלי שרת, וברמב"ן שם כתב "שזו אזהרה", והעיר על"ז בהוצאת

שעוועל "וכן כתב בהשגותיו לספר המצות שורש ג' שאע"פ שאמרו בגמרא "רמז לגונב את הקסוה מנין שנאמר ולא יבואו לראות וכו'" , הוא מדרש גמור ודינו מדאורייתא. והרמב"ם כתב שם שאינו אלא אסמכתה בעלמא".

ובתו"ש עה"פ ולא יבואו וגו' אות ע' מביא מספרי קרח פ"ס' קטז "אך אל כלי הקדש וגו' לא יקרכו (במדבר יח, ג) זה הארון. וכן הוא אומר לראות כבלע את הקודש". ועיי"ש אות ע"א עד"ז מספרי מטות פ"ס' קנז).

ולהעיר מצ"פ על התורה פ' ויקהל (לז, א) שכתב: "...לכד מארון דלא הוה עליו דין כ"ש ממש", הרי הוסיף תיבת "ממש". ובצ"פ מהד"ת סז, ד (מוכא בהשמטות ללקו"ש פ' תצוה - ז' אדר ש.ז. השמטה ללקו"ש פ' תרומה) כתב שם בנוגע להארון "אך מ"מ כ"ש גמור לא הוי", הרי הוסיף תיבת "גמור".

כנראה שהרב הנ"ל למד שכיון שהלשון הוא הגונב כלי שרת, חייב דוקא כשגנב כל הכלי. אבל במחכ"ת לפענ"ד הוא טעות, וזיל בתר טעמא, ומה לי כל הכלי או חלק מהכלי, סוף סוף גנב דבר השייך לבהמ"ק.

ולכן נלפענ"ד דלכו"ע חייב כשגנב הכפורת כלי הארון (ואפילו אם גנב תיבה א' מג' תיכות של הארון), ובל' החמרא וחי הנ"ל (כשם הר' יונתן) "ק"ו על שאר כלי שרת שהם מעולים ודמיהם יקרימ".

ולהעיר מגמ' סוטה כב, א דפרש"י שם.

הרב שמואל פסח באגאמילסקי
- מילפלוואוד, נוא דזוירזי -

ה. בלקו"ש בשלח ש.ז. סעיף ב' (ובלקו"ש ח"ג ע' 883) מאריך במהות מדת הבטחון בה' דמובנו הוא, שהוא בוטח בה' שייטיב עמו בטוב הנראה והנגלה דווקא, ש.א. בנסף ע"ז שה' יודע שהוא טוב לבני אדם, הרי"ז באופן שגם הכן אדם יראה שהוא טוב עבורו, ויתירה מזה, הבטחון עצמו (היא הכלי) הממשיך את הישועה מה' ומילולי צרכיו. (ועיי"ש בהסבר הדבר).

ושמע מינה תלת: א) דהבטחון בה' הנ"ל צ"ל לכאוי"א, ולא דווקא לצדיקים וכיו"ב (ועיי"ש בהמשך השיחה).
ב) הבטחון הוא, שטוב יהי לו ובגלוי. ג) הבטחון עצמו הוא הכלי הממשיך את הישועה.

וכדברים הללו במדת הבטחון ראיתי ב"מקדש מעט" על תהלים (מ, ב) עה"פ: "קוה קויתי ה' ויט אלי וישמע שועתי", (משם מהר"א אזולאי) ש"כוננת הענין לומר שראוי לאדם לבטוח באל ית' המצילו מכל צרותיו, ובכל מלחמותיו, ומדוד

למדו שמצד בטחונו עליו ית' הצילו מכל צרותיו, ולפי ש"ל מה לדוד שכן הוא צדיק ויש לו מעש"ט ולפיכך הצילו ית', תאמר בכל אדם שאינו כל כך צדיק, ולזה הקדים קוה קויתי ה' ומצד תקותי ויט אלי וישמע שועתי, ואמר ויט אלי לרמוז שהי' רחוק ממני מצד מעש' וע"י כך נתקרב אלי, והענין שהתקוה היא כשהאדם יושב ומצפה לרחמי יוצרו וידע נאמנה כי אין בלעדיו שיוכל להצילו מרעתו זולתו ית' וג"כ יאמין שהוא משגיח בעולם ושהוא מלא רחמים שירחם עליו ולא יביט על עונותיו... ולזה כדאי הוא שיושיעו האל ית' וישמע לקולו... ולזה ויט אלי ר"ל עם היות שהי' רחוק ממני מצד מעשי הרעים ע"י התקוה כנזכר נטה אלי ויתקרב לשמוע צעקתי."

וזהו ש"אמר דוד, הואיל וכך הוא הבטחון שכל הבוטח בך אתה מצילו, בך אני בוטח" (מדרש שו"ט לא). וכ"כ שם ב"מקדש מעט" (בבית אהרן אות ה') על התנחומא בשלח: "כיוונתם להשריש בלבנו מעלת תהלת הבטחון בהשי"ת כי גדול הוא להשגת הדברים כי מי שיבטח בו בשלימות לא יחסר לו השגת המבוקש בשום צד כי אין מעצור להשם להושיע כשיש הכנה בשואל, והכלל כי אם לפעמים ימנע מאדם השגת מבוקשו יהי' זה מצד חסרון המקבל שלא בטח בו כראוי". עיי"ש שהאריך בזה משם ס' עולת תמיד (ועד"ז שם מפ"י מהרי"י צמח).

וכיו"ב כ' הרמב"ן בה"אמונה והבטחון" פ"א עה"פ (תהלים לז, ג): "בטח בה' ועשה טוב וגו'" כלומר אע"פ שאין בידך מעשים ותדע בעצמך שאתה רשע ע"כ בטח בה' כי הוא בעל רחמים וירחם עליך כמ"ש ורחמי על כל מעשיו ר"ל צדיקים ורשעים". (ועיי"ש בהמשך דבריו). וכמ"ש בילקו"ש (תהלים רמז תשיט) "והבוטח בה' חסד יסובבנו, אפ"י רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו". ובפירוש רבינו יונה למשלי (ג, כו): "גם בהיות עונותיו רבים ועצומים יקוה אל רחמי ה' ית' כמש"נ כי לא על צדקותינו וכו'". עיי"ש.

וכן כתב כ"ק אדנ"ע (אג"ק ע' תתא): "לכטוח בה' בכל דבר אשר בטח יעזור השי"ת (ואם היל' בטחון אמיתי היל' באמת הכל טוב וכידוע המעשה מהבעש"ט". (וכבר העירו, ש"המעשה" הוא (לכאורה) מש"כ באג"ק לאדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע ח"ג ע' ע"ב-ע"ו).

ויש להעיר בזה גם מהלכה, ראשית מהרמב"ם בהל' מלכים (פ"ז, ה"ט"ו): "כל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיל' כיוונתו לקדש את ה' בלבד מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגעהו רעה וכו'". עיי"ש ולפנ"ז שם כ': "מאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וכו'".

וכ"כ גם ברבינו יונה (שער ג' סעיף לב, הובא באוה"ת להצ"צ הנסמן בלקו"ש שם): "כי תצא למלחמה וכו' וראית סוס

ורכב עם רב ממך לא תירא מהם (דברים כ, א), הוזהרנו בזה שאם יראה האדם כי צרה קרובה, תהי' ישועת ה' בלבבו ויבטח עלי'. כענין שנאמר (תהלים פה, י) אך קרוב ליראיו ישעו". (ובהסבר הדבר איך "לא תירא" ראה באג"ק לאדמו"ר הצ"צ סי' ד' ה') וראה כזה גם בספר המספיק לעובדי ה' (להר"א בן הרמב"ם) שער הבטחון ובכד הקמח אות בטחון ד"ה ענין הבטחון. ובכו"כ מקומות.

וכן כתב (אפילו) החפץ-חיים, ב"מחנה ישראל" (פ"י) ש"מוכח בכמה מקומות בדבר הנביאים שעיקר הצלת נפש האדם בעת המלחמה והתגברו על אויביו תלוי בגודל התחזקות כח בטחונו בה'. ... ולפי גודל הבטחון כן הוא גודל ההצלחה". עיי"ש. וב"שם עולם" (קונטרס נפוצות ישראל פ"ח) כ': "דמדת הבטחון איך תלוי בזכותים שאפ"י הוא אדם שאינו הגון אך שחזק בטחונו בה' כח הבטחון מגין עליו ומתחסד עמו השל"ת כ"כ הגר"א" עיי"ש באורך (ודלא כמ"ש כו"כ במהות הבטחון, וכבר סתרו דעתם בזה אפ"י בין המתנגדים, ראה בזה בס' בית יחזקאל ה' דיעות (ב"ב, תשמ"א) בשער הבטחון סעיף 278 ואילך. ואכ"מ להאריך).

ולכאורה ה"נ מוכח מפס"ד (הרמב"ם והשו"ע מובא) בשו"ע אדה"ז (הלכות מכירה ומתנה כו', ט) שכ' "מדת החסידות שלא לקבל מתנה אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסורו שנא' ושונא מתנות יחי'. " ודו"ק.

ובכהנ"ל מובן בטו"ט מש"כ בכתר שם טוב (אות קיג): "כשרוצין ליפרע העונש ממי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון. ע"כ ראוי להתפלל לפניו ית' שיתחזק בבטחון בו ית'. " (וכ"ה שם בס"י שפ"ב בהוספה קצת).

ולפי כל זה צריך עיון להסביר את מש"כ בצואת הריב"ש סי' ד': "שיבקש מהש"ת שיזמין לו תמיד מה שהש"ת יודע שהוא לטובתו ולא מה שנראה לבני אדם [טובה] על פי שכלו, כי אפשר מה שבעיניו טוב הוא רע לו, רק ישליך הכל, כל עיניו וצרכיו עליו יתברך (כמ"ש השלך על ה' יהבך)" עיי"ש במראה מקומות (ובהערות) שנסמך גם לתורת הה"מ בזה (וכ"כ ב"מקדש מעט (לז, ה) עה"פ). גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה, משם ס' ראשית דעת, וכן עה"פ (שם, ז) דנם לה' והתחולל לו וגו' עיי"ש. ועד"ז ראה ברכיננו יונה על משלי (ג, כו) בסופו שם.

ולכאורה הרי זה בסתירה להנ"ל שהבטחון בה' הוא, שייטיב עמו בטוב הנראה והנגלה לבני אדם דווקא, ואילו הכא קאמר הבעש"ט "ולא מה שנראה לבנ"א כו"י".

והי' אפ"ל בדא"פ (בדוחק גדול) שהמדובר בצואת

הריב"ש הוא בהאמצעים להשגת הטוב הנראה והנגלה (והטוב הנראה והנגלה הוא שיוכל לעבוד את ה' כדבעי) וע"ז הוא שנא' השלך על ה' "כי אפשר מה שבעינינו טוב הוא רע לו" (וראה ג"כ בכד הקמח שם ד"ה ומענין הבטחון, עה"פ: "הודיעני ה' דרך זו אלך" (תהלים קמ"ג, ח) כהאי גוונא.)

ויהי' הדבר מתאים עם תורת הה"מ (רמזי תורה (פ, ד) עה"פ ברוך הגבר אשר יבטח בה' גו' "ר"ל כי אין לבטוח בה' על אכילה ודברים גשמיים כי דלמא לא יתן לו ה' אבל רשאי לבטוח בה' בעבודתו, שבוודאי יתן לו ה' כח לעשות המצוה ואין לבטוח שכחו יהי' ע"י אכילה אלא סתם בוודאי יתן לו ה' כח לעבודתו ית' ואין מעצור להושיע דוקא ע"י אכילה". (עיג"כ ב"מקדש מעט" פל"ז, ה).

אבל צ"ע ממש"כ בשל"ה (שער האותיות אות אמת ואמונה ד"ה בכלל): "אם רצה לעשות איזה משא ומתן כגון לקנות או למכור איזה סחורה יאמר אני בוטח בה' ומקוה בזו הסיבה ישלח לו ה' מזונותי וצרכי... ויבטח כי העסק זה הוא הסיבה ששולח לו השי"ת הקצוב לו."

וביותר צע"ג ממש"כ בסה"ש ה'ת"ש (ע' 81) דמפרש במהותה של בטחון דמתחלקת בג' חלקים א) שהעמיד יהי' כפי רצון ד'. ב) כשיהי' כרצון ד' אזי בודאי טוב ז.א, איך שיהי' הכל טוב הגם שבתפיסה אנושית הרי זה לא טוב, ג) ברצון ה' הלא טוב הגלוי נהי' כדגע טוב גלוי. עכתו"ד והדברים מצד עצמם דורשים ביאור ומה גם להתאימו עם מש"כ אדמו"ר מהורי"ץ נ"ע בעצמו באג"ק המצויין בלקו"ש שם.

ולאחי הרשד"ב של' הכהן נראה לפרש את דברי הבעש"ט הנ"ל (וכן בסה"ש ת"ש) שילבקש מהשי"ת שיזמין לו תמיד מה שהשי"ת יודע שהוא לטובתו, הכוונה לטובתו הגלוי לבנ"א, ולא מה שנראה עפ"י שכלו הוא (שזהו לטובתו הגלוי) כי אפשר "הוא רע לו". - בגלוי (מעין דוגמא, הסיפור דגם זו לטובה - בגלוי), (ופירוש זה הוא לא כמו שפ"י בהערות לצאת הריב"ש עיל"ש) ואתי שפיר, אך עדיין צ"ע מהשל"ה הנ"ל.

וזאת למודעי שהבטחון בה' "הוא אחת המידות התרנמיות ואפילו יסוד מיסודות התורה" (המספיק לעובדי') "ונהכתוב מזהיר תמיד על הבטחון יותר מעל האמונה" (בהאמונה והבטחון - הרמב"ן) והוא "עיקר היראה והאמונה" (רבינו יונה על הרי"ף ברכות ב, ב, דפוס וילנא) "ועיקר גדול מעיקרי התורה" (כד הקמח שם בסופו).

הרב שמואל יחזקאל הכהן

- נחלת הר חב"ד -

ד. בלקו"ש זאת חנוכה ש.ז. מקשה מדוע לגבי "חנוכת המזבח" אף יום ראשון נקרא בשם "זאת חנוכת המזבח" משא"כ לגבי חנוכה, רק יום השמיני נקרא "זאת חנוכה", אף שביום הראשון ה' כלול זה הז' ימים.

ומבאר דמכיון ש"חנוכת המזבח", ענין במשכן (מקדש), ענינו גילוי אלקות מלמעלה, לכן ה"בכח" של יום ראשון כבר נמצא בו ה"בפועל" ובמילא אפשר לקרוא ליום א' "זאת חנוכת המזבח" משא"כ חנוכה שהוא "כולו פארכונדן מיט גדרי המקבל, קען מען ניט זאגן "זאת חנוכה" ביום ראשון מצד מעלת ה"בכח", נאר דוקא אויפן לעצטן טאג חנוכה, ווען ס'איז דא דער "בפועל". ע"כ.

והנה מובן מהנ"ל, דאף שחנוכת המזבח ה' תלוי בהבאת קרבנות הנשיאים, אעפ"כ מצד זה, שה' ענין במשכן שענינו "גילוי אלקות מלמעלה" עדיין אפשר לקרוא ליום ראשון "זאת חנוכת המזבח", וסברא זו הוא אליבא אף לפי בית הלל, דהרי הוא פסוק מפורש, א"כ מובן דסברא זו אף בית הלל מודה.

א"כ, אפשר לומר, דע"ד שבפעם הראשונה בהקרבת קרבנות הנשיאים, קוראים ליום ראשון "זאת חנוכת המזבח", כן י"ל, לגבי נס חנוכה, שה' נס במנורה ששליך למקדש שקשור עם גילוי אלקות מלמעלה (דמאי שנא "מזבח" מ"מנורה"), ג"כ בית הלל יודה שיש לקרוא ליום ראשון של חנוכה, בפעם הראשונה "זאת חנוכה".

וי"ל דזהו הטעם מדוע בית שמאי ס"ל דמדליקין שמונה נרות ביום ראשון, משום שנס זה ה' קשור עם המנורה, ענין של גילוי אלקות מלמעלה, לכן יש לקיים מצוה זה כל שנה ע"ד שה' בפעם הראשונה.

אבל, לאחר שעבר שנה, שקבעו לחג, וכמבאר בסעי' ז' וח' בארוכה השייכות של מאורעות חנוכה לגדרי המקבל (ענין המסירות נפש וכו'), לכן ס"ל לבית הלל, מכיון שמתחשבים ג"כ בעוד ענינים, שמדגיש ענין המקבל, לכן קבעו המצוה באופן שמתאים לגדרי המקבל.

אבל ביאור זה, רק אפשר לומר, כשיטת הרמב"ם שהקביעות דחנוכה הוא גם מצד נצחון ונס מלחמה שלכן "התקיננו חכמים, יימי שמחה כו"י", אבל לפי שיטת אדה"ז והשו"ע, (כמבואר בלקו"ש חט"ו חנוכה (ב) הערה 23), שכל הקביעות דחנוכה הוא מצד הנס דנרות ורק זה הפרסומא ניסא דנר חנוכה", א"כ, מכיון שכל המצוה נתקנה לא מצד גדרי המקבל (מס"נ שהי' במלחמה וכו'), אלא רק מצד נס הנרות, ענין שקשור עם גילוי אלקות מלמעלה, א"כ צלה"ב מדוע פליגי על ב"ש, באופן

קיום המצוה?

ולכן, נ"ל, דמה שמבואר בסעי' ח', תוכן של כללות המאורע והנס דחנוכה, שע"ז מודגש גדרי המקבל בנס חנוכה, הוא רק הוספת ביאור לפי שיטת הרמב"ם, אבל לפי השו"ע ואדה"ז, כל הטעם מדוע בית הלל ס"ל "כנגד ימים היוצאין" (אע"פ שבפעם הראשונה גם הם היו מודים לב"ש) הוא משום מה שנת' בסעי' ז', כי כל עיקר חג חנוכה, הוא רק משום "התקינו חכמים", משראה כח של בני"ש מ'מחדשים" יו"ט, וזה מבטא ענין "ונתן לנו את תורתו", דער אויפטו פון תורה אין (גדרי ה) מקבל.

* * *

בגליון טו (ריד) הקשה בהערה ו', דלפי ביאור שחנוכה הוא מציאות אחד, א"כ איך זה מתאים עם המבואר בלקו"ש חט"ו ע' 186 ואילך שהנס ה"ל באופן דנמנע הנמנעות, דלפי"ז מתחדש הנס בכל רגע ורגע, א"כ הרי בכל הדלקה שבכל יום ויום ה"ל בו נס בפני עצמו, ולמה נילמא דהימים הם מציאות אחת?

וכן הקשה - לפי ביאור זה, שהנס ה"ל באופן של נמנע הנמנעות, נמצא דלא ה"ל להם מעיקרא שמן שבכח יש בו נס וכו' אלא דהנס נתחדש בשעת ההדלקה, וא"כ צריך להבין דאיך שייך לפי"ז לומר כלל לבית שמאי דאזלינן בתר כח, דאיזה נס ה"ל להם בלילה א' בכח לח' ימים, הרי הנס נתחדש לגמרי אח"כ? ע"כ.

והנה, קושיא הב' אפשר לשאול לפי ביאורו בעוד אופן, ולא רק לגבי חנוכה - מהו הקושיא שמקשים על שיטת בית שמאי, (ראה לקו"ש ח"כ ע' 283 ואילך), דמכיון שסובר "אין כח חסר פועל" א"כ מהו הטעם לברילאת העולם? ולכאורה יש לתרץ ע"פ הנ"ל בפשטות, מכיון שלאחרי בריה"ע צריכים עדיין לענין "מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", צריכים פעולה תמידית בכל רגע ורגע, הרי זה נס חדש בכל רגע, א"כ נתוסף ענין חדש שלא ה"ל מקודם, אלא זה אינו, משום שהפ"ל ב"אין כח חסר פועל" כולל "פועל" זה, א"כ מובן מדוע מקשים על שיטת ב"ש, מה נתוסף ע"י ברה"ע.

עפ"ז, מובן דכן הוא, בנדו"ד לפי שיטת בית שמאי, וכמבאר בסעי' ו' ("בליים אויבערשטען איז דאך "אין כח חסר פועל"... באם בורא איז ווי נאר די זאך איז דא "בכח" ווערט גלייך אויפגעטאן דער "בפועל" (אין דעם בכח), און דעריבער האלטן ב"ש אז (בעניני תורה) אזלינן בתר כח - וייל מצד התורה (של הקב"ה), איז אין כח חסר פועל"), י"ל

דנס זה שהי' באופן דנמנע הנמנעות אין הפי' שנתחדש כל יום נס חדש, אלא דנס זה שהי' כל יום בפועל כבר הי' כלול ב"כח" ביום ראשון, ז.א. מצד הקב"ה הי' בכח, (במחשבתו), שנס זה יערוך שמונה ימים (מצד הטעם שיוכלו להשיג שמן חדש ועוד כמה טעמים) כבר ביום ראשון, אלא שבכל יום נתגלה (בא בפועל) ענין זה שהי' כלול בכח, ולאחר שעברו שמונה ימים, ונדוע שהנס הי' באופן של נמנע הנמנעות משך שמונה ימים, נתגלה למפרע שכבר ביום ראשון של חנוכה, הי' ב"כח" (ברצונו ית') שנס זה יהי' שמונה ימים, ולכן ס"ל ב"ש דבינו ראשון "אזלינו בתר כח", ז.א. רצון הקב"ה שנס זה דנמנע הנמנעות יהי' שמונה ימים, ולכן ס"ל "כנגד ימים הנכנסין".

(ויש להעיר מלקו"ש ח"א פ' וארא בסופו, דמבאר דלגבי ענין טוב, הקב"ה כאילו נאמר, שהוא מוכרח בדבר לאחר שעלה ברצונו לעשות ענין זה", ויש להוסיף, ומכיון שלגבינו "אין כח חסר פועל" הרי ענין זה כבר נפעל, וכל מה שחסר שיבוא באופן גילוי לגבינו, וכמבאר שם בנוגע ענין הגאולה, מכיון שהקב"ה הבטיח את זה, הרי זה כבר נמצא, "עם איז מער ניט וואס זי דארף נתגלה ווערן" עיי"ש.)

* * *

בגליון יא (רי) כתבתי דיש לומר טעם המנהג על עשיית פרוכת על הארון הקודש הוא ע"ד שבמשכן הי' פרוכת שהבדיל בין קדש קדשים (מקום שהי' הארון עם הלוחות) להיכלו כך בא המנהג להניח פרוכת על הארון. ומצאתי עוד טעם בטנר ס"י קנד בפרישה ס"ק ה' בסופו כותב "והאי דפורסין פרוכת לפני הארון נפקא לן מדכתיב "ופרשו עליו בגד תכלת מלמעלה" ר"ן דף שס"ו. (וצ"ל "ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה" במדבר ד,ו).

* * *

בלקו"ש פ' וישב ש.ז. נת' בהערה 84 דאף אלו שס"ל צמצום כפשוטו, עדיין אפשר לבאר שיסברו שהתהוות הוא בכל רגע ורגע, ורציתי לקשר את זה בגליון יג, עם המבואר בלקו"ש ח"ח ע' 283, בנוגע התירוצים דאף אלו שס"ל שאין השגח"פ בדצ"ח מ"מ ס"ל מהתהוות בכל רגע והקשו ע"ז בגליון יד, דמבואר שם, דאלו שס"ל צמצום כפשוטו בהכרח שחולקין על ענין התהוות בכל רגע, וזהו מה שמבאר בלקו"ש ש.ז. דאין זה מוכרח.

וכוונתי היתה, דע"ד שתירוץ המוכח בהערה הנ"ל כשיחה, דמחלק בין עצמותו והשגחתו, שהתהוות בא מהשגחתו,

שלכוארה זהו א' מהד' תירווצים בנוגע מדוע אף אלו שס"ל שאין השגח"פ בדצ"ח, מ"מ ס"ל שהתהוות הוא בכל רגע, כן יש לפרש בנדו"ד, ע"פ שאר תירווצים (שלכו"ע ברגע הראשון - וכמו בעת לידת ילד - הטלת נשמה - הוא ע"י דבר ה'... וכן, כמו דאיו סתירה מבחירה חפשית של האדם לענין דדברך נצב ואומרים שחפץ היוצר לתת זה לרשות האדם, כמו"כ נאמר שחיות השייך לדצ"ח ניתן לשר ומזל וממונה על מין זה מדצ"ח... "ומובן משם דעל ענין זה שייך לקרוא לזה "התהוות בכל רגע", כן י"ל בנדו"ד, דאף אלו שס"ל צמצום כפשוטו, ס"ל שחיות השייך לדצ"ח ניתן לשר הממונה עליו, וע"ז קאי הענין ד"התהוות בכל רגע ורגע).

* * *

בהתוועדות דש"פ מקץ ש.ז. ביאר דכשמסיימים בדבר טוב, ישנם ב' פירושים א - הסיוס צ"ל בתיבת שהיא דבר טוב.
ב - צ"ל תוכן שהוא דבר טוב, ועפ"ז מובן שסיוס ס' טהרה "ולא תחטא" - שלילת החטא, הוא דבר טוב עיי"ש.

ויש להעיר מלקו"ש חי"א ע' 292, בנוגע קיום מצות עונה בליל ניטל, מבאר מכיון שנוגע קידוש המחשבה, יש מקום לחשוש שיעלה במחשבתו ענין הניטל וזהו גריעותא כמוכּן, אפילו כשחושב בשלילת הדבר". עיי"ש אבל מובן דשאני שני ענינים אלו.

מיכאל לוזניק
- תות"ל 770 -

ז. בנוגע השקו"ט בלקו"ש פ'. תצוה ש.ז, אם ישנו איסור לעשות בגדי כהונה מצד לא תעשון כו' (ע"ז מג, א).

יש להעיר מצפעי"נ מהד"ת סז, ד (שהובא בסוף הליקוט שם - השמטות ללקו"ש פ' תרומה), דלכן לא חשיב בגמ' החיוב אם עשה ארון תבנית ארון כיון דכ"ש גמור לא הוי (ולכאורה הרי"ז חידוש דהאיסור דלא תעשון אתי תלוי בדין כ"ש), ולפ"ז אם חל האיסור בבגדי כהונה תלוי בהשקו"ט והמחלוקת אם בגדי כהונה הוי כ"ש דבזבחים יג, א. מפורש כהן כשר ובכלי שרת (וכ"ה בתו"כ ויקרא א, ד (פרק ד דפרשתא ד)) ופרש"י בגדי כהונה, וכן מפורש בתוד"ה בכתנות קדושין נד, א. (וכהובא באנציקלופדי' בערכו).

וראיתי במשך חכמה פ' פקודי, שכו' בפשטות אבל בגדי כהונה אין בהם לאו בעשייתן להדיוט כיוצא בו ויכול לעשותן הרבה. אבל אינו כותב ע"ז שום מקור או הסברה.

לאח"ז שמעתי מכמה תמימים שבמאירי ע"ז מפורש שהאיסור הוא בכ"ש.

ולא באתי אלא להעיר.

י. לייזערזאהן

ח. בלקו"ש חכ"א פ' תרומה ע' 151 מבואר ע"ד ההפרש בין השראת השכינה דמ"ת להשראה שבמשכן, דהשראה שבמ"ת ה' מצד למעלה ולכן לאחר במשך היובל נשאר ההר חול כבתחלה, משא"כ השראת השכינה שבמשכן בא מצד ועשו לי מקדש ע"י עשיית בני"י, ולכן נקבע הקדושה בחפצא (גשם) של המשכן, ובהערה 57 שם: ואולי י"ל שזהו החילוק בין הענין דהשראת השכינה (שזה ה' במ"ת) ל"ושכנתי בתוכם" שע"ש נק' משכן (ראה תניא פמ"א נג, ב), אגה"ק סכ"ג (קלו, א)).

ולהעיר מפלוגתת הראשונים בהשראת השכינה במקום המקדש והביאור בה' (כהס' שבערה 17, וש"נ): ע"כ.

ומוכן ממ"ש בהערה, דהענין דהשראת השכינה, שזה ה' במ"ת, מורה דלא נקבע הקדושה בהדבר משא"כ ה' ושכנתי, משכן, הוא כאשר בחי' זו דשכינה פעל בהדבר עד שנעשה חפץ קדושה.

ומעולם תמהתי מהמבואר בטה"מ תש"ח ד"ה זה היום פ"ז (ע' 13) שמביא מתניא פנ"ג "והנה על המשכת כל התרי"ג מיני כחות וחיות מהעלם הנשמה אל הגוף להחיותו עלי' אמרו שעיקר משכנה והשראתה של המשכה זו וגילוי זה הוא כולו במוחין שבראש כו' (ומבאר בהמאמר) ב' לשונות משכנה והשראתה שמשכן שייך גם בדבר שהוא כעצם נבדל מהמקום שהוא נמצא שם משא"כ השראה שהוא בדבר שיש לו שייכות אליו.

וא"כ מוכן לכאן היפך המבואר בהערה, שהשראה הוא שייכות יותר.

ואולי החילוק דכתש"ח מדובר ע"ד מדרי' הגילוי, דמשכן שייך גם בדבר (מדרי') שהוא כעצם נבדל, משא"כ השראה שהוא בדבר שיש לו שייכות, והיינו ב' מדרי' בנשמה, ועד"ז ב' מדרי' בחיות אלקי. דישנו מדרי' דגם כשהוא נמצא שם נשאר מובדל מהמקור וישנו מדרי', שיש לו שייכות להדבר, והוא בחי' השראה, משא"כ בלקו"ש אין מדובר ע"ד חילוקי מדרי' בדרגת אלקות, אלא באופן שאותו הדבר (מדרי') נמשכת ושייכת להמקום בו נמצא. (וגם לפי המבואר בלקו"ש הרי י"ל במדרי' ושכנתי שבמשכן הוא למע' גם מהגילוי שמ"ת, כידוע בפ"י השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה). ועצ"ע.

הרב ל. אייזיקסאהן

- ברוקלין נ.י. -

ט. בלקו"ש פ' תצוה (סעי' ג') כתב וז"ל: ובפרט אז אויף די בגדי כהונה געפלינט מען ניט דעם איסור פון "לא תעשון אתי" - "בית תבנית היכל כו", דעריבער איז מעגלעך אז איינער האט פאר זיך געמאכט א תכשיט וואס איז ענלעך צום ציץ. ואפילו את"ל אז עס איז יע דא בזה דער איסור פון "לא תעשון אתי" - קען דאך זיין אז אן אינו יהודי האט דאס נאכגעמאכט. עכ"ל.

והנה הטעם דבבגדי כהונה לא מצינו האי איסורא דלא תעשון וגו' אפשר לומר משום דהאי איסור הוא "לעשות כדמות שמשי" (כמבואר בר"ה כד, א ובכ"מ) ובגדי כהונה שמשי הכהן דעי"ז נעשה ראוי לעבודה, אבל לא שמשי, ואינם דומים לשאר הכלים שהם בשביל המקדש, וכמ"ש בזה בס' תורת הקודש ח"ב סו"ס י"ב.

ולפי זה יש מקום לבאר מ"ש בהשיחה כנ"ל דיש מקום לומר דגם בבגדי כהונה יש איסור זה, וזהו עפ"י מה שנסתפק הגר"י ענגל באתוון דאורייתא כלל ל"ט, ובבית האוצר (מערכת ב-ג כלל י) בגדר בגדי כהונה, אם ענין בגדי כהונה נצרך רק בשביל כהן העובד, דזולת הבגדים אינו נחשב כהן, וכדדרשינן בזבחים יז, ב, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, ומה שכהן העובד מחוסר בגדים פוסל את העבודה אין זה משום שהעבודה בעצמותה נצרכת לבגדים רק משום דבלי הבגדים אין הוא נחשב לכהן וה"ל זר העובד, ונפסלת העבודה מחמת שעבדה זר, או דילמא העבודה בעצמותה נצרכת אל הבגדים דהם מכשירי העבודה.

ובבית האוצר שם מבאר דנחלקו בזה ב' תירוצי התוס' בקידושין לו, ב, דשם בגמ' נתמעטו נשים מעבודות, והקשו בתוס' תיפוק ל' דהן מחוסרי בגדים. וי"ל דלבשו הבגדים, אי"נ ל"ל כיון דלא נצטוו על הבגדים לא הוי מחוסרי בגדים, עיי"ש. והיינו דבתוס' באי נמי מוכח דדין בגדים הוא בכהן ולא בעבודה, ולכן נשים שלא נצטוו הו"א דיכולות לעבוד בלי בגדים, אבל אי נימא דדין בגדים הוא בשביל העבודה, אי"כ מה בכך שלא נצטוו הרי הקרבן טעון בגדים, אי"כ מוכח דסב"ל דהבגדים הוא בשביל הכהן, אבל התוס' בתירוץ הראשון סב"ל דהוא משום העבודה, ולכן הו"א שהם כשרים לעבודה הוא רק בבגדים. ועיי"ש עוד הרבה ראיות בענין זה לכאן ולכאן, ועי' ג"כ בצפע"ב מהד"ת דף ע"ד שנסתפק בזה, ובס' דביר הקודש ח"ב אות קכ"ט, ועוד.

ולפי"ז אי נימא כהצד דבגדי כהונה אינם רק משום הכהן, אלא דהם לצורך העבודה. שוב יש מקום לומר דגם הם נכללים

ב"שמשי" כמו שאר הכלים שהם בשביל העבודה, ובמילא חל עליהם האי איסורא דלא תעשון וכו'.

ואין להקשות דהרי בגמ' לא הוזכר בהאי איסורא כלל אודות בגדי כהונה, ואיך אפ"ל דגם עליהם יש איסור, די"ל דהרי בגמ' הוזכר רק היכל ואולם ועזרה ושלחן ומנורה, ובתוס' יומא נד, ב, משמע דהאיסור הוא בכל הכלים וכלשונם שם: "ושמשין שבמקדש לא אסירי אלא כמותן דוקא כמדת ארכו ורחבו, דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושלחן וכלים לפי שהיו במקדש", ומפשטות לשונם שכתבו כלים סתם, משמע דהאיסור הוא על כל הכלים, (וכפי שכבר הוכיחו האחרונים בזה), וכן כתב במאירי ר"ה כד, א, "בית המקדש וכליו אסור לאדם לעשות כמותם כו" (ועי' בההגהות שם), ועי' ג"כ במאירי ע"ז מב, ב: "שכל כלי שרת נאסרו מלא תעשון אתי", ושם מג, א, "בית המקדש וכלים שבו אסור לאדם כו" הרי מוכח דאף דבגמ' הוזכר רק כמה דברים סב"ל להנ"ל דזה כולל כל הכלים, וא"כ הרי יש מקום לומר דגם בכגדי כהונה כן, ואפ"ל כנ"ל דהם אינם רק בשביל הכהן אלא דזהו בשביל העבודה גופא.

והנה לפי המאירי הנ"ל דאיסור זה הוא על כל כלי שרת, י"ל ג"כ דהרי ידועה פלוגתת הראשונים בכגדי כהונה אם הם כלי שרת, ועי' באנציקלופדי' תל' כרך ב' ע' שלי"ה שציין דפליגי בזה התוס' והריטב"א בקידושין נד, א.

(אבל עי' ביומא כד, ב, דהריטב"א גופא פי' הגמ' שם "בכלי שרת, בכגדי כהונה" הרי משמע דסב"ל דבאמת ה"ז כלי שרת, ועי' בס' כנסת הראשונים זבחים יג, א, בהערות שער מרדכי שם דכתב דבאמת סב"ל להריטב"א דגם בגדי כהונה הוה כלי שרת, ורק לדין מועל אחר מועל בזה סב"ל להריטב"א דכיון דאין משתמשין בגופן ל"א בהם הק"ו דאם אחרים מביא כו' דאמרינן משום זה בכלי שרת דיש בו מועל אחר מועל, ועי' בתוספתא מנחות פ"א חומר בקמיצה, שהקמיצה טעונה כלי וכלי שרת משא"כ בשחיטה וכו', והך כלי שרת ע"כ היינו בגדי כהונה שישנט בקמיצה ואינם בשחיטה, ולכן פי' הריטב"א ביומא דכלי שרת היינו בגדי כהונה, ורק בדין מועל אחר מועל שאני, עכתו"ד, ועי' ג"כ בשו"ת בית יצחק או"ח סי' כ"ד שמקשה סתירה הנ"ל מהריטב"א בקידושין מהך דיומא, שהריטב"א גופא פי' כן דהוה כ"ש, ואי אפשר לפרש פי' אחר, ונשאר בקושיא, ולפי מ"ש בשער מרדכי לא קשה).

ועי' בזבחים יג, א, דפירש"י בכלי שרת היינו בגדי כהונה, אבל בר' הלל בתו"כ וירא פ"ד פי' בזה דכלי שרת

היינו מזרק, ועי' בקובץ הערות שם מה שהעיר בזה, וכן ביומא כד, ב, לגבי הצתת האלי' בכלי שרת פירש"י והריטב"א בכלי שרת, אבל בתוס' רי"ד שם פל' דכלי שרת היינו שפופרת של קנה, ובפלי' ר' אליקים שם פל' שיהא המפוח שנופחין בו האש כלי שרת, ועי' בע"ז נב, ב, כלים שנשתמשו בהם בבית חוניו מהו שישתמשו בהם במקדש, וכתב בתוס' רי"ד שם דוקא בכלי שרת מיבעי' לי' אבל בבגדי כהונה שלבשו שם בשעת עבודה מותרים ללובשם כו', משמע מזה דלתוס' רי"ד וכו' אין בגדי כהונה בגדר כלי שרת, (ועי' בכ"ז בס' זרע אברהם סו"ס כ"ד, ובס' ענפי אר"ז ערך בגדי כהונה בפר של כה"ג, ובשו"ת אוהל משה ח"א סי' כ"ד ועוד) נמצא דאי נימא דהאיסור דלא תעשון הוא על כל כלי שרת, אפשר לומר דחל גם על בגדי כהונה להשיטות דגם הם כלי שרת כנ"ל, ואולי יש לקשר פלוגתא זו ג"כ עם ספיקת הגר"י ענגל הנ"ל דנימא דהא בהא תליא דאם הם לצורך העבודה ה"ה כלי שרת, ויל"ע בזה יותר.

מיהו זה ברור דאפי' אי נימא דבגדי כהונה הם כלי שרת, אין הכרח לומר דחל עליהם האי איסורא דלא תעשון, וכמ"ש בס' מקדש דוד (קדשים) סי' ב' שמקשה דלמה לא מנה בגמ' רק היכל ואולם כו' ולא כל הכלים? ומתרץ דבכלל שמשים שאסור לעשות כמותם אין כלי המקדש בכלל, ורק כתבנית המקדש אסור לעשות, וכמו בית תבנית היכל כו', וזה דאסור לעשות כתבנית שלחן ומנורה, הוא משום דשלחן ומנורה יש להם מקום קבוע במקדש, שהם כלים שייכים אל המקדש עצמו והם כחלק מן המקדש, ובירושלמי אמרינן דהשלחן והמנורה מעכבין את הקרבנות, דאם אינן על מקומם אין שום עבודת פנים כשרה, אלמא חשיבי כחלק מן המקדש, אבל בכלים סתם דאין להם מקום קבוע וכו' ליכא כלל האי איסור לעשות כמותן עיי"ש בארוכה יותר, ולפי שיטה זו מוכן דבגדי כהונה אינם נכללים בהאי איסורא.

ובגדר האי איסור בכלל, אם הוא משום לתא דע"ז או משום מורא מקדש עי' במנחת חינוך מצוה ל"ט ובמהר"ם שיק שם ובשו"ת ממעיני הישועה סי' ב' ושו"ת חבלים בנעימים ח"ג סי' נ"ד ובתורת הקודש ח"ב סי' כ' ועוד.

(ב) במ"ש בגליון זה סי' ד' אודות מה שכתבתי בגליון כ"ב סי' א' בנוגע להערוך לנר סוכה נ, ב, הנה הכוונה במ"ש שם ד"לכאורה יש להקשות משמן המשחה" הוא, דלמה מנה הרמב"ם מ"ע לעשות שמן המשחה, דהרי ידוע מה שהשריש הרמב"ם בספר המצוות שורש ג' שמצוה שאינה נוהגת לדורות לא נמנה במנין

המצות, וכיון דשמן המשחה נגנז ועתיד להגלות, ולע"ל לא נצטרך לעשות אחר, א"כ אי"ז מצוה לדורות ולמה נמנה במנין המצות?

ולכן יש לתרץ בזה כמ"ש בס' מעשי למלך בשם הס' נר מצוה (הל' כלי המקדש פ"א ה"א) דהא דאמרינן דמעולם לא נעשה שמן אחר, לאו למימרא דלא נצטוו לדורות, אלא נס נעשה בו שיספיק לעולם, כדתניא בפ"ק דכריתות שמן המשחה שעשה משה במדבר הרבה ניסים נעשו בו וכו' קיים לעת"ל כו' אלמא דמפני הנס שנעשה בו לא איצטריך לעשות עוד, אבל אם איצטריך מוטל עליהם לעשות עוד, ואף דאכתי תיקשי דכיון דילפינן מקרא דקיים לעולם א"כ מתחילת עשייתם בישרם הכתוב שיהא קיים לעולם, וא"כ אי"ז מצוה הנוהגת לדורות, וי"ל דהגם שבישרם הכתוב אין לנו לסמוך על הנס שמא יגרום החטא כדאמרו ראוי הי' ישראל שיעשה להם נס בבית שני אלא שגרים החטא, לכן לא סמכינן אניסא, עיי"ש, ומביא אח"כ דמהתוס' משמע דבאמת אין זה מצוה לדורות, ולפי דברים אלו מוכן דגם בארון צ"ל כן, דאעפ"י שנגנז וכו' מ"מ אין סומכין על הנס וכיון שכן לכאורה יש להקשות על הערוך לבר דלמה לא הביא הרמב"ם דיני עשייתו? אבל לפי מ"ש בלקו"ש ח"ד דעשית הארון הי' רק מצוה לפ"א לא קשה.

ומ"ש בנוגע אם נשבר הארון הנה באמת זהו מה שכותב הרמב"ן בס' המצוות מ"ע ל"ג שמאריך שם לחשוב במנין המצוות עשית ארון וכפורת, ומסיק לבסוף "שאם נעלה על דעתנו שיאבד או ישבר מצוה לעשותו כמדה הראשונה לשום שם לוחות העדות" הרי זה גופא הוא דברי הרמב"ן, ולא מסתבר לומר דהרמב"ם חולק ע"ז (בפרט כהנ"ל דאין סומכין על הנס וכו') לכן נראה כמ"ש בלקו"ש ח"ד כנ"ל.

ומה שהביא מהמנחת חינוך הנה זהו לשוננו שם: ומ"מ צ"ע (למה לא כתב הר"מ דיני עשייתו של הארון) כי ידוע שתה"ק לא תסמוך המצות והדינים על ניסים... א"כ ודאי מצוה זו נוהגת לדורות... א"כ דיני הארון ג"כ הי' נוהג בימי בית ראשון כגון אם נשבר הארון (אף שהי' מעשי אלקים מ"מ התורה לא תסמוך דינים על ניסים) וגם לע"ל אפשר אם ישבור הארון ודאי מצוה לעשות הארון בשביל העדות, ובאמת אירע זה בימי עלי שנשבה הארון לשרי פלישתים... ובימי המשח מהרה יגלה אפשר להיות איזה קלקול בארון אף שלא יהי' מ"מ צריכים אנחנו לידע... שלא מצינו הבטחה שהארון יהי' קיים תמיד כו' עכ"ל, ואף דהמנ"ח מתרץ למה הביא דיני עשייתו בשמן המשחה מיהו אכתי קשה כנ"ל דלמה מנה שמן המשחה למ"ע

לדורות. אבל עצם הקושיות הם כמו שהקשה המנ"ח.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

י. בלקו"ש ז' אדר (תצוה) ש.ז. אות ג' וז"ל: עפ"ז נועט מען פארשטיין דעם טעם וואס הסתלקותו של משה איז מרומז דוקא דורך ניט דערמאנען שמו של משה (בפ' תצוה):

דער נאמען פון א מענשן איז נישט עצם מציאותו, ענינו פון א שם איז נוגע פאר דעם זולת (בכדי אז א צווייטער זאל אים קענען רופן בשמו), דער מענש פאר זיך דארף נישט קיין נאמען.

[און ווי מען זעט כמוחש, אז א נאמען ווערט געגעבן כמה ימים נאך לידת הולד, בעת אז מציאות איז דא תיכף משנולד ויצא לאויר העולם...]. עכ"ל.

בסה"מ תש"ח ע' 50... משא"כ השם ה"ה בעומק יותר ונוגע (רירט אן) בעצם הנפש. וכמו שאנו רואים דכאשר האדם מתעלף ר"ל שהוא הסתלקות החיות והתכללותו כו' הנה ע"י קריאה חזקה בשמו אשר יקראו לו ישיבו נפשו... ולכאורה איך מתאים שני הענינים.

ובהערה שם (13) ועיין לקו"ת בהר מא.ג. וז"ל: "הרי אין ערוך השם לגבי עצמותו ומהותו של האדם ואינו נוגע לו כלל שבפ"ע א"צ להשם ועכ"ז מתלבש החיות באותיות השם" עכ"ל, וכיון שהחיות מתלבש בהשם לכך יכול להשיבו מהתעלפותו וק"ל.

חיים מענדל לערנער

נ ג ל ה

יא. בפרק לג פסוק ט"ז ובמה יודע אפוא כי בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך וגו'. ובגמ' ב"ב טו, ב, איתה אמר מר בקש משה שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר ונפלינו אני ועמך.

ובפרש"י על התורה (בפסוק הנ"ל) מעתיק ובמה יודע אפוא יודע מציאות החן הלא בלכתך עמנו ד"א אני שואל ממך שלא תשרה שכינתך על אומות ע"א.

ולכאורה צריך להבין שייכות פירושו בד"א לדבור המתחיל,

והלא הובא בגמ' מ"ונפלינו" ולכאורה גם בסברא שייך לונפלינו דזה נ"מ בין אני ועמך לכל העם אשר על פני האדמה.

ועוד דבפרק לד פסוק ט מעתיק רש"י "ונחלתנו" ומפרש נחלה מיוחדת זו היא בקשת אני ועמך שלא תשרה שכינה על האומות עו"א דלכאורה יודע מציאות החן, הוא בלכתך עמנו לחוד, ולא על עו"א זו ענין של ונפלינו, מהם.

וא"כ למה שינה מדרך הפשט כמו שמוכן בפשטות וגם מפסוק ט, וגם מדרשת הגמ'.

דנד סלויך

יב. בשו"ע המחבר סימן רי"ט סעיף ד' כתב וז"ל: אם בירך אחר ואמר בא"י אמ"ה אשר גמלך כל טוב וענה אמן יצא, ובהג"ה שם, ואין זה ברכה לבטלה מן המברך אע"פ שלא נתחייב בברכה זו הואיל ואינו מברך רק דרך שבח והודאה על טובת חבירו שמשמח בה, עכ"ל.

ומבאר הטור דלכאורה, בסימן רי"ג כתב דיוצא אפילו בלי עניית אמן, דהכא שאני דדוקא כשמברך חייב ג"כ בברכה אז יוצא השומע בלא עניית אמן אבל הכא שהמברך אינו חייב -בברכה זו צריך דווקא לעניית אמן.

נמצא דבמקום שאין המברך חייב בברכה אז צריך השומע לענות אמן ואם לאו לא יצא (ודוקא כנ"ל, דגם לא יהי' ברכה לבטלה, ועייג"כ בשו"ע אדה"ז סי' רי"ג סעיף ג').

והנה הפרי מגדים במשכחות זהב סימן רי"ג סוף סק"ג בהא דמבואר בשו"ע (ועי' בשו"ע אדה"ז סי' ח' סעיף י"א) דאם מי שהוא בור ואינו יכול לברך, אז אפילו אם המברך אינו מחויב אז מוציא הבור משום דכל ישראל ערבים זה בזה, ומספק הנ"ל אם צריך הבור לענות אמן ואם לאו לא יצא, דאפשר דהוי כמו דין הנ"ל בברכת הגומל, דלא הוי ברכה לבטלה אבל מ"מ כיון שהוא אינו מחויב צריך השומע לענות אמן, (דהסברה "דכל ישראל ערבים" זהו רק טעם שלא יהי' ברכה לבטלה.) או אפשר דעי"י "כל ישראל ערבים זב"ז" נעשה המברך מחויב ברכה ואז אפילו אם לא ענה אמן יצא, ולכאורה מסיק כסברה הב' דנעשה מחויב, ויוצא אפילו בלי עניית אמן, עיי"ש,

ולהעיר דבשו"ע אדה"ז סי' קס"ז סעיף כ"ג כתב וז"ל: לפי שבמצות שהן חובה כל ישראל ערבים זה בזה וגם הוא נקרא מחויב בדבר כשחבירו לא יצא י"ח. עכלה"ק.

נמצא לפי"ז הלכה למעשה דגם יוצא בלי עניית אמן

[ונוגע בפרט בבתי חולים].

יוסף לרמן

יג. בגליון כב (רכא) אות יב מביא הת' מ.ל. קושיית הערוך השלחן על יהי רצון שאומרים קודם ברכת החודש שזהו ענין שאילת צרכיו בשבת, ועד"ז מסביר הנ"ל מה שאין אומרים בתפלת יחדשהו - "לפרנסה ולכלכלה" לפי נוסח אדה"ז שהוא מצד שאילת צרכיו בשבת,

אבל איני יודע איזה חילוק יש בין הבקשה "לחיים ולשלום" ובין הבקשה "לפרנסה ולכלכלה" שניהם הם שאילת צרכיו, וגם מה שממשיך אח"כ. להקשות מה שאומרים בתפלת מוסף דר"ה כשחל בשבת "לפרנסה ולכלכלה" ומתרץ בתירוץ שני שזהו ע"ד ר"ה. אבל הלא מביא שם בעצמו שהטעם בר"ה הוא משום "תמליכוני עליכם" וזה לא נזכר בר"ח. וגם הלא הביאור שהביא מלקו"ש בענין ר"ה הוא לא מצד הקושיא דשאילת צרכיו ביו"ט, כ"א מצד הקושיא דאיך זה מתאים עם הכתרת הקב"ה וכו' אבל מי אומר שזהו ג"כ תירוץ על הענין דשאילת צרכיו בשבת, וגם מה שמביא בתור טעם על ההיתר לאביע צרכיו מפני שבשבת "מלאכתך עשוי", הלא שם האיסור לתבוע צרכיו הוא בשבת.

ובכלל לפענ"ד אין ענין לתרץ קושיות בסברות הכרס ובפרט בענינים דקים, ועוד לאמר זה על יסוד שיחה וכדומה כי לדמות מילתא למילתא בענינים דקים צריכים סמכות וכו'.

הרב פנחס קארץ
- משפיע בישיבה -

יד. במה שהקשה הת' י, י, פ. בגליון יט אות כ"ג הנה ראיתי בפ"י הריב"א עה"ת מבעלי התוס' ד"ה: באדם וכבהמה (ט, י) שמקשה אותו הקושי' ומתרץ וז"ל: ולכך ת"י הר"ר אליקים קו' ר' יוסף בכור שור שהקשה לדברי רש"י הרי במכת ברד שהיתה אחר מכת דבר שאמר ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזב עבדיו ואת מקנהו בשדה. משמע שעדיין ה"ל מקנה אף לאשר לא ה"ל ירא דבר ה' ולא מתו כלם בדבר אלא גם אותו שה"ל ירא דבר ה' במכת דבר נעשה רשע ולא ה"ל ירא דבר ה' במכת ברד לפי שהדבר דבר מצוי ורגיל לבא בעולם תמיד יותר מברד. עכ"ל.

ולפענ"ד י"ל יותר פשוט - שהרי הבן חמש למקרא יודע ורואה שמברד רגיל אין אנשים ובהמות מתים משא"כ כשיש מגיפה "דבר" כן מתים ולכן - כשהגיע מכת "דבר" ומשה התרה למצרים שיבוא דבר - והמצרים הרי ידעו מקודם וגם ה"ל להם כבר חזקה שהתראות של משה מתקיים. הרי ידעו שיה"ל דבר,

ומכיון שדבר ממית הכניסו הבהמות, משא"כ כשהגיע למכת ברד. היו מצרים שהיו בטוחים שיבוא ברד אבל לא האמינו שישנו ברד הממית ולכן במכת ברד לא הכניסו הבהמות, ורק הירא דבר ה' כפשוטו שיהי' ברד הממית הוא הכניס בפנים, ולכן מובן למה שדוקא בברד כתוב שהירא דבר ה' הכניס, נוסף ע"ז שכאן הלי' גם צלווי שיכניסו. ודי"ל.

הרב ישראל יוסף הכהן הענדל
משגיח בישיבת מגדל אור
- אה"ק ת"ו -

ח ס י ד ו ת

טו. בספר שיעורים בספר התניא פ' כ"ט (ע' 330). בהערה (3*) מבאר שאף שבתחילת הפרק כתב רק טמטום הלב, מ"מ כאן - כשמבאר דברי הזה"ק - כותב "מחמת חומריותן וגסותן" ל' רבים, שיש לו גם טמטום המוח. ר"ל, לפי שאם לבו אטום מלקבל התבוננות מהמוח, זוהי הוכחה שגם מוחו אטום ואינו מתבונן כדבעי. כידוע הכלל ששכל ומדות הן עילה ועלול, ואם הלי' מוחו כדבעי, בודאי הלי' פועל על הלב.

וע"ז העיר כ"ק אד"ש "א"כ למה לא אמר גם בר"פ ע"ד המוח? אולי התירוץ על הנ"ל: בר"פ קאי בבנינונים, ובנינוני תמיד מוחו ברשותו כו' (ע' פ"ז). משא"כ כאן מפרש הזהר, ובזהר פשיטא שמדבר גם ברשעים (אף - שגם בבנינונים קאי, שלכן הביאו בנדו"ז), עכלה"ק.

ולא הבנתי, שלפי דברי כ"ק אד"ש שבבנינונים אאפ"ל טמטום המוח ומ"מ שייכת טמטום הלב, איך מתאים הביאור בל' התניא "חומריותן וגסותן" ל' רבים - הא בבנינוני (המדובר בר"פ) אף שאין לו טמטום המוח, לפי שמוחו ברשותו תמיד, מ"מ שייכת בו טמטום הלב.

ושמעתי מבאים, שבבנינוני, אף שאין שייך בו טמטום המוח, מ"מ בודאי שאין מוחו כדבעי. ואף שאין לו טמטום המוח ר"ל, לפי שמוחו ברשותו תמיד, מ"מ ע"ז גופא שלבו אטום מלקבל ההתבוננות מהמוח, נפעל גם במוחו חסרון חיות, וא"א לו להתבונן כדבעי. וכמו שמצינו בכ"מ שיש שייכות בין פעולת הלב לפעולת המוח, וכשאינו הלב כדבעי, גם המוח אאפ"ל כדבעי. (וכמ"ש לב חכם לימינו כו', שיש חילוק בין חכם לכסיל - לא רק במוחם, אלא - גם בלבם. ועי' פ"ט שכותב שם הלי' "בלב משכילים וכו'" עי"ש ובכ"מ). א"כ מובן היטב איך מתאים ביאור הנ"ל עם דברי כ"ק אד"ש, לפי שבר"פ כשמדבר

בבינונים, כותב רק טמטום הלב, לפי שבינונים - שמוחם ברשותם - לא שייך טמטום המוח ר"ל. מ"מ, כיון שמוח ולב הם עילה ועלול (כמ"ש בהערה), בודאי שגם התבוננותו אינו כדבעי. שכיון שלבו אטום, נפעל עי"ז גם במוחו חסרון חיות, כנ"ל. וזהו מה שמבאר בההערה שאטימת הלב מוכיח שמוחו אינו כדבעי. אלא שרק ברשעים שייך טמטום המוח ובהם נפעל טמטום הלב ע"י טמטום המוח, (וזהו "חומריותן וגסותן") ובבינונים זה להיפוך, שטמטום הלב גורם העדר החיות בהמוח.

אבל עדיין קק"ל, לפי שא"כ, איך מוכיח שיש לו גם טמטום המוח. הא שילכת טמטום הלב גם בלי טמטום המוח, כנ"ל בבינוני.

שלום משה פלטיאל

טז. במ"ש הנ"ל י"ל בפשטות שאין הכוונה בהערה שאנו מוכיחים מטמטום הלב שיש טמטום המוח שהרי יכול להיות כמו בבינוני שיש רק טמטום הלב - רק בתניא עצמו מוכח שמדבר אודות אדם כזה שיש לו הן טמטום המוח וכן טמטום הלב ולכן כותב חומריותן וגסותן.

וכן מ"ש שמחמת טמטום הלב נעשה ונפעל חסרון בהמוח - אין צריך לכל זה, ודי במ"ש שאם יש טמטום הלב הרי זו הוכחה שעבודת המוח שלו אינו בשלימות, שבאם ה'י' בשלימות - ע"ד פנימית המוחין - ה'י' בדרך ממילא פועל בלב וכמבואר בכ"מ.

הרב א. פיקרסקי
- מנהל הישיבה -

ש ל ח ו ת

יז. בשחת ש"פ תרומה, מבה"ח אד"ר (סעי' מ' בהנחות הת"ז) נת' שבזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף.

ולכאורה, מהי המקור לזה, וראה מש"כ בגליון כג (רכב) הערה י' בענין זה. (ודא"ג, מה שהביאו שם דברי הגר"א בשו"ע יו"ד סקע"ט ס"ו. יש להעיר מס' קרי' נאמנה ע' 152 שכותב דדברי אלו אינם מדברי הגר"א).

ויש להעיר מביאור כמה אחרונים, שמפ' שהרמב"ם שינה כמה פסקי הלכה על ידי מתן הסבר חדש לדינים תלמודיים המיוסדים במציאות של שדים, וכן רואים, שהרמב"ם אינו מזכיר שדים בפסקים אלו. ראה ס' הרפואה והיהדות להר' ע. יעקובוביץ ע' 54 ואילך עד סוף הפרק.

הר מזה גופא ראי', שבזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף,

וכו'. אבל כל זה הוא לשיטת הרמב"ם. אבל בשו"ע מובא כו"כ דינים שכן חיישינן לענינים הנ"ל, כגון באו"ח סי' ג' סעיף ג' וי"א וכן בשו"ע אדה"ז בסעי' ג' (... ולא ימשמש אחר יושב מפני שקשה לכשפים) וסעי' טז (לא יקנח בחתיכת חרס... מפני שקשה לכשפים). וממשיך שם: שמא יטלוהו המכשפים ויעשו בו כישוף). ויש להעיר שבמהדורא בתרא לא מובא דינים אלו (ש"קשה לכשפים").

וכן ביו"ד קעט, טז בהגהה (כי רוב העוסקים בזה (במעשה שדים) אינן נפטרים מהם בשלום...), ובאבן העזר סי' י"ז, י (...דחיישינן שמא שד הוא, כיון שיצא הקול ממקום שהשדים מצויים שם), ובסי' קמא, ט (...כי חיישינן שמא שד הוא ודרך השדים לימצא בבורות וכן בשדות). וראה גם שו"ת מהר"ם מלובלין סי' קט"ז, שאלה על מעשה זר ותמוה... באשה שנבעלה לרוח או לשד שקורין טרכ"ט ובא עליה בתחילה כדמות בעלה ובשני' כדמות פרוץ אם היא מותרת לבעלה.

הרי חזינן, דאף אם נאמר שלפי שיטת הרמב"ם נתבטל ענינים אלו בזמנו, אבל הרי בשו"ע, משמע להיפך, ועדיין צריך ביאור בכהנ"ל.

* * *

יש להעיר בענין הנ"ל מפני האב"ע סי' ויקרא יז, ז (מובא ברמב"ן ג"כ) שכותב 'כיל כל מי שמבקש אותם (שדים) ומאמין בהם הוא זונה מתחת אלקיו שיחשוב כי יש מי שייטיב או ירע חוץ מהשם הנכבד והנורא...'

מיכאל לוזניק
- תות"ל 770 -

ח. בהתועדות דש"פ תרומה ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שע"פ פשוטו של מקרא התוארים "משכן" ו"מקדש" אינם מתחלפים זב"ז (משא"כ בש"ס (עירובין ב, א) משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן).

ויש להביא ראיה לזה לכאורה מהא שהוצרך רש"י להביא ב' לימודים שאין בנינם דוחה שבת. בר"פ ויקהל - שאין מלאכת המשכן דוחה שבת ובפ' קדושים יט, ל שאין בנין ביהמ"ק דוחה שבת. ובמפרשי רש"י יש אריכות גדולה תרתי ל"ל. ולא באתי רק להעיר.

יעקב זלמן גלאוב

יט. בהתועדות דש"פ משפטים, כ"ד שבט, האריך כ"ק אדמו"ר

שליט"א לבאר איך שדבר פשוט הוא שיש לתבוע מאת הקב"ה שיביא משיח, ועד שצועקים לה' "עד מתי". וזהו התוכן הפשוט דתיקון חצות ועד שיש פיוט "עד מתי" בכמה נוסחאות דתיקון חצות נוסף על המפורש בכמה מקראות. ודיבר בארוכה איך שלאחרי כל הדיבור ע"ד ענין זה כו"כ פעמים כפה"נ לא נגעו הדברים כו' עד דכאשר אחד נשאל ע"ז מאיש שלא מחב"ד איפה מצינו מקור על זה לא מצא ידיו ורגליו כו'.

לאחרי התועדות שמעתי מאחד שעדיין "התעקש" לשאול: סו"ס מהו המקור שמותר לתבוע מאת הקב"ה, והרי הצעקה "עד מתי" אפשר לומר שהוא רק צעקה מרוב עגמת נפש וביטוי בדיבור איך שקשה לסבול, אבל בפועל אנו רק מבקשים מאת השי"ת שיביא הגאולה, ומנ"ל ההיתר לתבוע זה מן הקב"ה?

הסברתי לו, הרי כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בפירוש שח"נ לומר שמתפלל ולבו בל עמו. כלומר, אחד הצועק "עד מתי" - הרי ביטוי זה גופא הוא ביטוי של תביעה (אם רק אומר זה בלב שלם). אבל הלה החזיק בשלו: ווייז מיר אין איין ארט עכ"פ וואו עס שטייט אז מען מעג מאנען דאס ביים אויבערשטן ובלשון של תביעה!

זיכני השי"ת והעירני חכם אחד מפ"י הרד"ק סוף שמואל וז"ל: ובדרש כל האלפים האלה שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא ע"י שלא תבעו בית המקדש והרי דברים קל וחומר ומה אם אלו שלא הי' בימיהם ולא חרב בימיהם נפלו על שלא תבעו אותו. אנו שהי' בימינו וחרב בימינו על אחת כמה וכמה, לפיכך התקינו זקנים ונביאים ליטע בפייהם של ישראל להיות מתפללים שלשה פעמים בכל יום השב שכינתך ומלכותך לציון כו', עכ"ל. הרי מפורש יוצא שיש לאדם לתבוע את הביהמ"ק (ובאם לאו. ח"ו...) ויתירה מזו: זהו מה שאנו מתפללין שלשה פעמים בכל יום. כלומר: דמה שאנו מתפללין השב שכינתך הכוונה שאנו תובעים את זה מאת הקב"ה.

ומקורו הוא במדרש שמואל במקומו (ספ"א) - כמעט את באות כלשון הרד"ק. ועד"ז נמצא במדרש תהלים מזמור יז - והובא להלכה ברוקח הל' תפלה סי' שכב. היינו שאי"ז רק ענין של אגדה לבד כ"א הלכה למעשה.

הרב שלום בער קליין
- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

כ. תורת לוי יצחק (ארבעים שנה להסתלקותו תד"ש - תשד"מ).
קמה) ע' סג (גיטין) וכמ"ש במ"א בס"ד בענין עדת קרח

- שהם ע"ד גבורות דתהו והי' בהם נבלעים בקרקע ונשרפים (179).
- קמו) ע' סד (גיטין) ועיין במד"ר במדבר בפסוק זה
 [ולא יבואו לראות כבלע] ומה שנרשם בס"ד התם. (179).
- קמז) ע' סז (גיטין) שתקיעת שופר ורדיית הפת...
 וכמ"ש במ"א בס"ד (150).
- קמח) ע' ע' (גיטין) ותחיית המתים הוא מבינה מחי"ה
 מתים מחי"ה גי' ס"ג דבינה וכמ"ש במ"א בס"ד (181).
- קמט) ע' ע' (גיטין) ועיין ברשימה דקב רשו (18)
 ועכברא דשכיב אדינרי בס"ד, ע"ש. (182).
- קנ) ע' עא (גיטין) וברשימה דשעזר"ק טייע"א (183).
- קנא) ע' פג (גיטין) ועיין ברשימה דבוקי סריקי (179).
- קנב) ע' פג (גיטין) וברשימה בקב"ק (184).
- קנג) ע' צא (גיטין) ועיין ברשימה על מארז"ל אמרי
 דבי ר' ינאי ע"ד (185) כי מיץ חלב יוציא חמאה (186).
- קנד) ע' קג (גיטין) ועיין ברשימה (171) דאבזקת
 במילתא דמלכא. (187).
- קנה) ע' קיא (גיטין) ועיין ברשימה על מארז"ל בגיטין
 (188) הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין. (189).

(179) לא נדפס לע"ע.

(180) נסמן לעיל סכ"ח הערה 54.

(181) ראה ג"כ לקוטי לוי יצחק הערות לזהר ע' פו - לא
 נדפס לע"ע.

(182) נסמן לעיל ס"י"ב הערה 19.

(183) נסמן לעיל סע"ט הערה 125.

(184) נזכר ג"כ לקמן מכות ע' קצד. כלים ע' שכב. - לא
 נדפס לע"ע.

(185) צ"ל מ"ד.

(186) נסמן לעיל ס"ז הערה 12.

(187) נסמן לעיל סקל"ו הערה 172.

(188) נט, א

(189) נדפס בתורת לוי יצחק גיטין פז, א.

המשך יבוא בעזה"י.

י.א.י.

- ברוקלין נ.י. -

ה ל ו ם ל ו ם

כא. ל"ט כסלו: "... יט כסלו ... החג אשר פדה בשלום נפשנו ...".

כנראה שהוא מהמכתב כפי שנדפס בלקו"ד ח"ד, ע' תשנט.

"... זה היום תחלת מעשיך, שלימות הכוונה האמיתית
בבריאת האדם עלי ארץ, להמשיך גילוי אור פנימיות תורתנו
הקדושה, אשר נמשך ביום הזה בבחי' המשכה כללית על כללות
השנה, ועלינו להעיר לבבנו ביום הזה בבחי' חפץ ורצון
פנימי ועצמי באמיתת נקודת לבבנו, שיאיר נפשנו באור פנימיות
תורתו ית'. ..."

בבריאה: להעיר ממרז"ל: ראוי ה' אדה"ר שתנתן התורה
ע"י כו' אלא הכל יפה עשה בעתו. - ב"ר פכ"ד, כה.

נמשך ביום הזה: ראה אגה"ק סי"ד.

להעיר לבבנו: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד: אע"פ
שתק"ש בר"ה כו' רמז יש בו כלומר עורו ישנים משינתכם כו'
וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם. אלו השוכחים
את האמת כו' הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם
ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה עכ"ל
(כהנוגע לעניננו). וי"ל שכללות המכ' קודש זה הוא מתאים
לתוכן דהל' תשובה - הנעתק כאן, וכמשי"ת לקמן.

נקודת לבבנו: דוגמת העבודה דר"ה (כמבואר בכמה
דרושים).

פנימי תורתו: ולכן גם ככחות הנפש הוא העבודה ע"י
רצון וחפץ (פנימיל' הרצון) הנפש דוקא.

"... ממעמקים קראתיך ה', להמשיך בחי' עומק ופנימיות
תורת ה' ומצות ה' מבחי' פנימיות ועצמות אנא"ס ב"ה שיאיר
בפנימיות נפשנו, אשר כל עצמותינו (ר"ל כל מציאותינו, העצם
וההתפשטות כו') יהיו אליו ית' לבד, לגרש מאתנו כל מדה
רעה ומגונה מהמדות הטבעיות, כ"א כל עשיותינו וענינינו
(הן בעבודה היינו תפלה ותומ"צ, והן בעיני עולם המוכרחים
לקיים הגוף) יהיו בכוונה אמיתית לשם שמים אשר חפץ ה'

כו', והשיל"ת אב הרחמים ירחם עלינו וינחנו בדרך הטובה והירשה ישר יחזו פנימו..."

ממעמקים קראתיך: מזמור שאומרים מר"ה עד (אחד) יוהכ"פ.

להמשיך... שיאיר בפנימי' נפשנו: ראה ל' הרמב"ם (נעתק לעיל): חזרו בתשובה. - נת' בסה"מ תר(נ"ה-) נ"ו, ע' רסה: דענין התשובה הוא... העלי' וההתכללות... בבחי' עומק בפנימי' והעצמיות דמהות ועצמות א"ס ב"ה.

עצמותינו: ראה סה"מ הנ"ל, ע' רסד: אמנם בחי' קבעומ"ש דר"ה הוא בבחי'... כליון כל עצמותו שנכלל בא"ס עצומ"ה.

אליו: מתאים לל' הכתוב (מובא ברמב"ם - שם - פ"ב ה"ז): מי כה"א בכל קראנו אליו עכ"ל. ונת' בסה"מ תרס"ט, ע' קו: שצ"ל הקריאה לבחי' עצמותו ית'. ... מעין ר"ה עכ"ל. ועפ"ז יומתק מ"ש "לכד" - מתאים למרז"ל (עה"פ) אליו ולא למדותיו - והיינו אליו ית' לבד.

לבד: ראה רמב"ם (שם) פ"ד ה"ד: הורני גו' דרך האמת שממנה אדע דרכך ויחוד שמך...

לגרש: להעיר ממ"ש בתניא ספכ"ז: לגרשה (מעט מעט). וראה רמב"ם (שם) פ"ב ה"ב: שיעזוב... חטאו... ושם ה"ג: שישליך (השרץ מידו).

מדה: ראה ל' הרמב"ם (נעתק לעיל): הביטו לנפשותיכם. - ולהעיר ע"ד דא"ח (תורת שמואל תרכ"ו ובכ"מ) שבעשיל"ת נגמר בנין המל' (עשר עומקים - נגד ע"ס) והרי העשר כחות בנפש (כולל גם מדות) נשתל' מהע"ס.

רעה ומגונה: ראה ל' הרמב"ם (נעתק לעיל): ויעזוב כל אחד דרכו הרעה ומח' אשר לא טובה - וכנראה הרי מקורנו הוא מל' הכ': יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו. ויש להמתיק זה ע"פ מה שנת' בלקו"ד ח"א, ע' כ': "מדות ווי זני זניבנען ע"פ עבודה וואס דאס איז מדות טובות און אז אין די מדות איז פראן שכל איז דאס דאך יעמולט לופי המדות." ועפ"ז יש לומר שזהו ב' תוארים (דלעו"ז) - מדה רעה (נגד טוב) מגונה (נגד יופי).

מגונה: להעיר מפלי' הרמב"ן ר"פ קדושים.

טבעיות: ראה בהלוח - יט אד"ש.

עשיותינו: ראה רמב"ם (לעיל): חפשו מעשיכם... והטיבו דרכיכם ומעלליכם.

בכוונה אמיתית: וראה סה"מ תר(נ"ה-) נ"ו, ע' רסד:

שבכל השנה עיקר העבודה הוא בקיום התומ"צ ובמצות גופא כוונה כללית וכוונה פרטית וי"ל דהילינו מ"ש "לשם שמים" ונת' בכ"מ (תורת שמואל תרכ"ו, ע' קעא ספר המאמרים עת"ר ע' קל) שענינו הוא יחוד זו"נ והילינו יחוד קובה"ש והילינו מה שנפעל ע"י כל מצוה כו'.

לשם שמים: ראה שו"ע או"ח סי' רלא: כל מעשיך יהיו לש"ש כו' וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת בוראך.

חפץ: ראה שו"ע (שם): אם עשה להנאת עצמו והשלים חפצו ותאותו אינו משובח כו'. וכן ברמב"ם (שם) פ"ו ה"ד: תנח רוחי לעשות חפצך כו' (וראה שם פ"ה ה"ד). - ולפ"ז מובן דיוק תיבת "חפץ". ועוד (בהוספה): עפמשנ"ת (לפנ"ז) בהמכ' מובן שההדגשה (כאן) הוא העבודה דפנימ' הנפש ופנימלי' התורה ופנימלי' ועצמות אוא"ס לכן נקט ל' "חפץ" שענינו (כביכול) כח הכי עליון ופנימי

השם: ראה רמב"ם הנ"ל: זכרו בוראכם.

אב הרחמים: למעלה ממדריגת (אב) הרחמן, נת' בסה"מ תרס"ט ע' נד.

דרך הטובה והישרה: ראה רמב"ם (שם) פ"ו ה"ד: וכעין זה שואלין הצדיקים... בתפלתם... כמ"ש דוד הורני גו' דרכך גו'... אל ימנעוני... דרך האמת כו'. - ויש להעיר מסיום ל' הכ' (הנ"ל): ונחני באורח מישור. ושם ה"ה: ומהו זה שאמר דוד טוב וישר גו'. - כן יש להעיר מהרמב"ם הל' דעות פ"ג ה"ג: כל מעשיך יהיו לש"ש והוא שאמר שלמה בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך.

ישר יחזו: תהלים יא, ז.

פנימו: בפשטות י"ל שזהו קשר לתוכן הענין שמדגיש (לפנ"ז) בהמכ' ע"ד פנימלי' כו' בנשמה ותורה כו' וע"ז קאי (ומסיים): שהראי' יהי' באופן דפנימלי'. וי"ל בעומק יותר שזה בא בתור המשך למ"ש בהמשך המכ' (לפי סגנון ותוכן הל' תשובה ברמב"ם) ובהקדם: מכואר בילקוט עה"פ ישר יחזו גו': שבע כתות הן... כת המעולה שבהם שמקבלים פני שכינה זו כת ישרים שנא' ישר יחזו פנימו. ועפ"ז יומתק מה שזה בא בתור חותם (להנכ' לפנ"ז) שהרי בהרמב"ם מתחיל לחתום הל' תשובה (הל' תשובה - פ"ח-ט) ע"ד "הטובה הצפונה לצדיקים היא חי העוה"ב"... נהנין מזיו השכינה", וכו' ובארוכה.

ועד"ז יש לקשר זה (סיום וחותם המכ') עם תוכנו ד(סיום וחותם דר"ה ועשיל"ת שהוא) ליהכ"פ עפמשנ"ת בלקו"ת (נמצא בדפוס) שמ"ש "יחילינו מיומיהם" - שזהו ב' ימים דר"ה, "ביום

השלישי יקימנו ונחיל לפניו - שזהו יוהכ"פ עכת"ד. והיינו דוגמת הענין ד"פנימו".

ומכאן אנו רואים עד כמה מדויקים דברי רבותינו נשיאנו.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

כב*. בכ"מ בדא"ח מכואר הענין דפ"א בשינת צהרים דשבת ראה האריז"ל ענין א' שבכדי לגלותו היל' צריך לדבר ס' או (ע') פ' שנה (ראה בהנסמן בסה"מ תקס"ד במ"מ וציונים לעמוד רג).

ולהעיר מסה"מ תרנ"ה-ו ע' רב: וזהו דאיל' על האריז"ל שפ"א ראה בשינת הצהרים דשבת ענין א' דפ' בלק ובלעם ואמר שהיל' צריך לדבר זה פ' שנה (ובמ"א אית' מ' שנה)... צריך לגלות בדיבור בפ' או מ' שנה.

[ואולי יש לקשר זה למאמר חז"ל (אודות פ"ה מכ"ב) דבן ארביעם לבינה].

משה מנחם מענדל איידעלמאן

- תות"ל 770 -

כג. מובא בכ"מ בחסידות (ד"ה וכל העם רואים ש.ז. וש"נ) הקושיא בנוגע להקולות ולפידים שהיו בשעת מ"ת, דלכאורה מהו הענין קולות אלו, דהרי במ"ת נאמרו ענינים פשוטים כמו לא תרצח לא תענה וכו', וא"כ מהו כל השטורעם בענין זה. ומובא גם מאמרז"ל בזה (עירוובין ק, סע"ב) מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמו... אילמלא לא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול וגזל מנמלה וכו'.

ולכאורה צ"ל איך מתאים עם מ"ש בכתבי הרמב"ן (דרשת תורת ה' תמימה)... התוהה היא יקרה ונכבדת מכל מה שיש בעולם, ונעלמה מכל החכמים ומכל הנביאים וצריכים אנו לשאל ולפרש מהו היקר והכבוד הזה, ומהי החכמה הגדולה הזאת שבתורה, והלא נראה פשוטה... ואפ"ל האומות... מעצמם יש להם חוקים ונימוסים נראים קרובים לחלק התורה ומשפטי?

התשובה: תחלת כל דבר יש לך לדעת, שכל מה שהנבראים יודעים ומבינים כלם פירות התורה או פירי פירות שלה, ואלמלא כך אין בין אדם לחמור שהוא רוכב עליו כלום, וכך תראה היום באומות הרחוקות מארץ התורה והנבואה, יושבי הקצוות, כגון יושבי רומ"ניא והת"תרים ואומות צא"בה

שאינם מכירים את הבורא וסבורים שהעולם קדמון... כלי האדם בתולדתו בלא מלמד כבהמה שני' ועיר פרא אדם יולד... אין אצלו מצוה ולא עבירה, ולא דעת ולא חשבון, ואין אצלו שם מעשה טוב ונרצה יותר מאחר... נמצא הכל שוה אצלו כמו שהוא שוה אצל הבהמות... ואל תשתבשו באומות שאף הם נוחלי התורה, הם הקרובים לאמצע הישוב כגון הנוצרים והישמעאלים, לפי שהעתיקו התורה ולמדוה, וכשגברה רומי על קצת הקצוות, למדו ממנה תורה ועשו חקים ומשפטים דוגמא של תורה, אבל בני אדם יושבי הקצוות הרחוקות, שלא למדו תורה ולא ראו ישראל ואת מנהגם או שלא שמעו עליהם מפני גבול שביניהם, בהמות גמורות הם, ועליהם אמר הכתוב האלים הרחוקים אשר לא שמעו את שמעי ולא ראו את כבודי, והאומות מתחלה כך אמרו, שני' ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת, למדנו שלא ה' באותו זמן אומה ולשון בעולם שיהא להם נימוסים טובים וישרים ישובי המדינות כישראל... עכ"ל. עי"ש בארוכה.

והנה הסתירה בין מ"ש בגמ' למ"ש ברמב"ן יש ליישב שאכן הלינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה וכו', אבל עדיין לא ה' חיוב בהנהגה באופן כזה, וע"י ציווי התורה בענינים אלו, חל חיוב בזה. ועפ"ז צריך ביאור מהו הקושי המובא בחסידות, הרי אף שאילמלא לא ניתנה תורה הלינו למדין וכו', לא דוקא שהלינו מתנהגים באופן כזה, וא"כ מובן ה"אויפטו" בציווי המשפטים?

ואולי י"ל הביאור בהקושי: אה"נ, אילמלא לא ניתנה תורה לא הלינו מתנהגים בהתאם להנהגות החיות ועופות וכו', אבל מהו השטורעם בזה, הכי זהו כל ענין התורה לחייב קיום מדות טובות הקיימין כבר בחיות ועופות? הרי ישנם גם עדות וחוקים שענינם צירופו הרוחני והאלקי שם האדם, וא"כ מהו כל השטורעם בענין המשפטים לגבי העדות והחוקים?

ועל זה הוא הביאור, שאה"נ ישנו מעלה בעדות וחוקים לגבי משפטים, אבל המעלה הוא רק מצד הגילויים. מ"מ במשפטים ישנו מעלה אף לגבי עדות וחוקים מצד המשכת העצמות שבו שהוא דוקא מפני שהמשפטים קשורים עם המטה ותחתון יותר, ועצ"ע.

אליעזר ג. שם-טוב

- תות"ל 770 -

כד*. בשיחת ש"פ תרומה, מכה"ח אד"ר (הבחת הת') טע"ל מ'

נאמר שבזמן הרמב"ם נתבטל ענין הכישוף.

ובגליון הקודם הביאו מכו"כ אחרונים (באר היטב יו"ד סקע"ט ס"א. ועוד) דאכן בזמן הזה אין כישוף בעולם, והכל הבל. [ועי"ש התיווך שענין הנ"ל נעשה בזמן הרמב"ם. ואכ"מ].

ולכאורה יש להעיר מס' השיחות תש"א ע' 137: "כ"ק אדמו"ר הזקן קומענדיק אין ליאזנע איז באך געווען א יונגעראן. אין ליאזנע איז דאן געווען א מכשף - עס האט אויך געוואוינט אין ליאזנע, דער ליאזנער בע"ש, ר' ראובן - האט עפעס פאסירט אין שטאט און כ"ק אדמו"ר הזקן האט באוויזן א מופת". עכ"ל (מלבד ההדגשה).

דמזה רואין דהי' ויש ענין הכישוף גם לאחר זמן הנ"ל, ועד כדי כך שאדמו"ר הזקן עשה מעשה משו"ז (כמשמע מהמשך המעשה)? (ועד"ז מצינו כמה סיפורים מגדולי ישראל במשך הדורות ביחס למכשפים וכיו"ב?).

ואולי יש לומר בזה, ובהקדם:

איך אפשר לומר שענין הכישוף נתבטל בזמן מסויים, הרי כתוב בתורה (משפטים כב, יז) מכשפה לא תחיל, והתורה היא נצחית. ועוד: ידוע שהרמב"ם אינו מונה בספר המצוות שלו רק המצוות הנוהגות לדורות. והרי מונה איסור כישוף (מ"ע לד. ועוד). [וראה ע"ד שאלה זה (בענין אחר) לקו"ש במדבר - חגה"ש תשמ"ג].

ויש לומר (וראה גם לקו"ש הנ"ל סעי' ד) שזהו ע"ד מ"ש הרמב"ם בשהמ"צ (מ"ע קפז) בנוגע לזה שמונה בשהמ"צ מצות השמדת ז' אומות, וז"ל (ע"פ הוצאת קאפח): הענין שנסתים בהשגת מטרתו בלי שיהא אותו הדבר תלוי בזמן מסוים אין אומרים בו אינו נוהג לדורות, לפי שהוא נוהג בכל דור שבו נמצאת אפשרות אותו הדבר... כללו של דבר אתה צריך להבין ולהתבונן בהבדל בין המצוה ובין הדבר אשר נצטוה עליו, כי יש שתהא נוהגת לדורות, אלא שהדבר שנצטוה עליו כבר נעדר בדור מן הדורות כו'. "עכ"ל.

ועפ"ז אולי אפ"ל בעניננו: זה שאומרים שענין הכישוף נתבטל בזמנה"ז, אין הכוונה שלא יש ענין הכישוף כלל, אלא: ענין הכישוף הוא שישנה כח מהסטרא אחרא שאנשים מסויימים יודעים איך להשתמש בזה. וכח זה ישנו גם עכשיו. אלא שאין יודעים איך לעשות הכישוף, דהיינו איך להשתמש בכח זה. וזהו שענין הכישוף נתבטל בזמנה"ז. אבל באופן יוצא מן הכלל ישנה, וכסיפור הנ"ל.

ועדיין יש לעיין בכ"ז ובפרט להתאימו לביאור האחרונים. ועוד חזון למועד.

אהרן לייב ראסקין

- תות"ל 770 -

לזכות

הילדה דבורה רבקה תחי'
לאורך ימים ושנים טובות
נולדה ביום השב"ק, פ' תצוה, ח' אדר ראשון
תחי' שנת דברי משיח

נדפס ע"י הורי'

הרה"ת ר' ראובן פיוועל וזוגתו מרת פרחי' ורד שיחיו
פלימער